

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА
щодо надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Питання встановлення статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів на законодавчому рівні врегульовано:

- Законом України «Про охорону дитинства»;
- постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 268 «Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів».

ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОХОРОНУ ДИТИНСТВА»:

Дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, - дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні (стаття 1 Закону).

Статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, надається органом опіки та піклування за місцем реєстрації дитини як внутрішньо переміщеної особи. Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, визначається Кабінетом Міністрів України (стаття 30¹ Закону).

ВІДПОВІДНО ДО ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
від 05 квітня 2017 року № 268

«Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів»

Механізм надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів визначено Порядком надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 268.

Відповідно до зазначеного Порядку:

СТАТУС дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів надається органом опіки та піклування:

- за задекларованим/зареєстрованим місцем проживання/перебування дитини як внутрішньо переміщеної особи,
- за місцем звернення, якщо місце проживання/перебування дитини не задеклароване/ не зареєстроване або задеклароване/зареєстроване на території, на якій ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованій Російською Федерацією,
- за місцем виявлення такої дитини місцевими органами виконавчої влади та/або органами місцевого самоврядування.

Рішення про надання або відмову в наданні статусу приймається органом опіки та піклування протягом 30 календарних днів з дати реєстрації заяви про надання статусу за результатами розгляду комісії з питань захисту прав дитини документів, зазначених у Прядку.

ПРАВО НА ОТРИМАННЯ СТАТУСУ має дитина, а також особа, яка на час воєнних дій, збройних конфліктів, збройної агресії Російської Федерації не досягла 18 років (повноліття), і в результаті:

- 1) отримали поранення, контузію, каліцтво;
- 2) зазнали фізичного, сексуального насильства;
- 3) були викрадені або незаконно вивезені за межі України;
- 4) залучалися до участі у діях воєнізованих чи збройних формувань;
- 5) незаконно утримувалися, у тому числі в полоні;
- 6) зазнали психологічного насильства.

Докази того, що дитина постраждала внаслідок військових дій або конфлікту, повинні бути документально підтверджені (довідки з медичних закладів, органів державної влади тощо).

Для надання статусу законний представник дитини або у разі, коли дитина переміщується без супроводження батьків або осіб, які їх замінюють, її родичі (баба, дід, прабаба, прадід, тітка, дядько, повнолітні брат або сестра), вітчим, мачуха, представник органу опіки та піклування подають до служби у справах дітей заяву про надання статусу, згоду на обробку персональних даних відповідно до Закону України "Про захист персональних даних" і засвідчені в установленому порядку копії таких документів:

- свідоцтва про народження дитини або іншого документа, що посвідчує особу дитини;
- документа, що посвідчує особу заявника;
- документа, що підтверджує повноваження законного представника дитини (у разі коли дитина постійно проживає/перебуває у закладі охорони здоров'я, закладі освіти або іншому дитячому закладі, - документа, що підтверджує факт перебування дитини в такому закладі) або родинні стосунки між дитиною та заявником;
- довідки про взяття дитини на облік як внутрішньо переміщеної особи (у разі наявності);
- паспорта громадянина України, виготовленого у формі книжечки (у разі наявності);
- паспорта громадянина України або паспорта громадянина України для виїзду за кордон у формі е-паспорта або е-паспорта для виїзду за кордон (у разі наявності);

- витягу з реєстру територіальної громади (у разі наявності).

Довідково:

- **фізичне насильство, якого зазнала дитина внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів** (далі - фізичне насильство), - отримання дитиною у період її перебування в зоні воєнних дій та збройних конфліктів тілесних ушкоджень різного ступеня, які завдали їй фізичного болю, спричинили розлад її здоров'я;

- **сексуальне насильство, якого зазнала дитина внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів** (далі - сексуальне насильство), - перенесені дитиною дії сексуального характеру у період її перебування в зоні воєнних дій та збройних конфліктів, зокрема: демонстрування статевих органів; статевий акт у присутності дитини; статеві зносини чи розпусні дії з дитиною, задоволення статевої пристрасті з дитиною; втягнення дитини в зайняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією; примушування до участі у виготовленні зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру, а також інші правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності дитини;

- **психологічне насильство, якого зазнала дитина внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів** (далі - психологічне насильство), - моральні та психологічні страждання (травми) дитини, що не потребують доведення, і які вона перенесла внаслідок її проживання/перебування в умовах воєнних дій, збройних конфліктів, тимчасової окупації, її внутрішнього переміщення або переміщення за кордон, як наслідок залишення свого місця проживання/перебування у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, а також загибелі (зникнення безвісти), потрапляння у полон, смерті внаслідок отриманих у результаті збройного конфлікту поранення, контузії або каліцтва на території України чи за кордоном її батьків або одного з них - із числа цивільних осіб, а також її батьків або одного з них - з числа осіб, визначених [пунктом 2](#) Порядку надання статусу члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 740.

Проблемні питання при отриманні статусу:

Відсутність чіткого правового регулювання

Законодавча база, що регулює надання статусу, **Закон України «Про охорону дитинства»** та **Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів**, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 року № 268 із змінами від 01.06.2023, створило колізію в законодавстві, призвело до різного трактування умов отримання статусу на місцях.

Відсутність офіційних підтверджень

Для надання статусу потрібні офіційні документи, що підтверджують факт, що дитина постраждала. Якщо такі документи не були оформлені або вчасно не видані

(наприклад, медичні установи або органи влади не мали змоги функціонувати в умовах війни), це ускладнює процес отримання статусу.

Непоінформованість

Багато родин просто не знають про можливість отримання такого статусу про всі соціальні гарантії та пільги, які він надає. Це особливо стосується переселенців або тих, хто проживає у віддалених регіонах.

Також багато труднощів виникає з поняттям «психологічне насильство визначене як моральні та психологічні страждання (травми) дитини, що не потребують доведення», однак для надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, для дітей, які зазнали психологічного насильства, заявники подають висновок оцінки потреб сім'ї (особи) у соціальних послугах, підготовлений центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за формою, затвердженою Мінсоцполітики. До оцінювання потреб сім'ї (особи) може бути залучений психолог/практичний психолог, психотерапевт, психіатр, що працює в іншому закладі, установі, організації. На основі висновку оцінки потреб сім'ї (особи) у соціальних послугах за згодою батьків/законних представників дитина направляється до відповідного закладу/організації для реабілітації та отримання відповідних соціальних послуг.

За інформацією Міністерства соціальної політики України станом на 08.10.2024:

313 628 дітей мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів у тому числі 271 628 дітей яким статус встановлено з початку повномасштабного вторгнення.

Найбільша кількість дітей, яким надано дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів проживають у:

- Чернігівській області – 73 365 дітей;
- Сумській області – 40 820 дітей;
- Донецькій області- 36126 дітей;
- Луганській області – 34 182 дітей;
- Харківській області – 26 757 дітей;
- Київській області – 21 137 дітей.

Найменша кількість дітей, яким надано дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів проживають у:

- Рівненській області – 1 105 дітей;
- Чернівецькій області – 1 330 дітей;
- Закарпатська область – 1 424 дітей;
- Тернопільська область – 1 527 дітей.

У Полтавській області статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів мають 3 610 дітей.

ДОВІДКОВО:

щодо пільгового харчування дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Відповідно до Закону України «Про охорону дитинства» діти, які мають право на безоплатне або пільгове забезпечення дитячим харчуванням, діти грудного віку та другого року життя, які входять до складу малозабезпечених сімей, діти грудного та раннього віку, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, або з числа внутрішньо переміщених осіб, або дітей з числа осіб, визначених у статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту".

Забезпечення дитячим харчуванням дітей, які мають право на безоплатне або пільгове забезпечення дитячим харчуванням, крім випадку, якщо такі діти забезпечуються безоплатним або пільговим харчуванням у закладах дошкільної освіти, здійснюється шляхом формування наборів дитячого харчування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Забезпечення дитячим харчуванням дітей, які мають право на безоплатне або пільгове забезпечення дитячим харчуванням, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

Кабінет Міністрів України щороку при формуванні Державного бюджету України передбачає видатки на безоплатне і пільгове забезпечення дитячим харчуванням дітей відповідно до Закону України «Про охорону дитинства».

Органи місцевого самоврядування можуть приймати рішення про додаткове забезпечення дитячим харчуванням дітей, які мають право на безоплатне або пільгове забезпечення дитячим харчуванням.

Органи місцевого самоврядування зобов'язані інформувати батьків та інших законних представників дітей, які мають право на безоплатне або пільгове забезпечення дитячим харчуванням, про порядок забезпечення таким харчуванням.

Контроль за дотриманням порядку забезпечення дитячим харчуванням дітей, які мають право на безоплатне або пільгове забезпечення дитячим харчуванням, здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до статті 7 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" діти з числа ВПО чи діти, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, які навчаються у дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, забезпечуються безкоштовним харчуванням у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до статті 33 Закону України "Про дошкільну освіту" дітям грудного віку та дітям другого року життя, які входять до складу малозабезпечених сімей, дітям грудного віку та дітям раннього віку, які постраждали внаслідок Чорнобильської

катастрофи, мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, або з числа ВПО, дітям з числа осіб, визначених у статтях 10 та 10⁻¹ Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" **за рахунок держави гарантується забезпечення дитячим харчуванням** у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Закон України "Про професійну (професійно-технічну) освіту" визначає, що до основних повноважень та напрямків діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти належить, зокрема, організація харчування здобувачів освіти з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, осіб з інвалідністю, осіб з особливими освітніми потребами, дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, дітей із числа внутрішньо переміщених осіб та дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям".

Питання пільгового харчування дітей в закладах освіти на сьогоднішній день стоїть дуже гостро для територіальних громад. Це пов'язано з порядком фінансування безоплатного харчування окремих категорій дітей, у тому числі дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів.

Так, до Комітету надійшло звернення Корюківської міської громади Чернігівської області з **проханням надати допомогу в отриманні додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я.**

Постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 305 «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» визначено, **що засновник (засновники) закладів освіти забезпечують безоплатне гаряче харчування в державних і комунальних закладах освіти** за рахунок коштів відповідних бюджетів відповідно до встановленого в закладі освіти режиму (кратності) харчування, зокрема, для дітей з числа ВПО, дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів.

Відповідно до Наказу Міністерства з питань тимчасово окупованих територій України № 309 від 22 грудня 2022 року територія Чернігівської області, в тому числі Корюківська громада визнана територією бойових дій у період з 24.02.2022 по 03.04.2022.

Тобто, всі діти Корюківської міської громади яким на 03.04.2022 року не виповнилось 18 років, та діти, які вимушено залишили місце проживання/перебування у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, мають право на отримання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів **та потребують безоплатного гарячого харчування, що потребує додаткових фінансових витрат.**

Комітет звертався до Міністерства фінансів з проханням опрацювати питання законодавчого врегулювання питання фінансування пільгового харчування дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, , зокрема, шляхом надання додаткової дотації з державного бюджету на видатки

закладів освіти в обсягах достатніх для забезпечення цих потреб або схвалити інші рішення щодо врегулювання даного питання по суті, наприклад закупівлі за кошти державного бюджету послуг харчування для здобувачів освіти (за прикладом механізму, який застосовується для дітей потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи).

Міністерство фінансів України в свою чергу повідомило Комітет, що для покриття видатків на забезпечення безкоштовним харчуванням учнів у закладах освіти органи місцевого самоврядування мають забезпечувати максимально ефективне управління всіма наявними фінансовими ресурсами, які може бути спрямовано на першочергові потреби громади, дотримання жорсткого режиму економії бюджетних коштів і посилення фінансово-бюджетної дисципліни.